

Granskning av pensionshantering och redovisning

Kalix kommun

Juni 2022

Viktor Ahlzén, pensionsspecialist

Tom Ekberg, pensionsspecialist

Sanel Dzanic, pensionsspecialist

Conny Erkheikki, auktoriserad revisor

Erik Jansen, certifierad kommunal revisor

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kalix kommun genomfört en granskning av pensionshantering och redovisning. Granskningen har syftat till att bedöma om:

- Kommunstyrelsen säkerställt att det finns ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll.
- Redovisningen av pensionsåtagandet sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att:

- Kommunstyrelsen **inte helt** säkerställt att det finns ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag.
- Kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget **inte helt** är tillräcklig.
- Kommunstyrelsen **inte helt** redovisar pensionsåtagandet i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	Delvis
Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?	Delvis
Skер kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?	Delvis
Skер pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR R10?	Delvis

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att upprätta ett internt årshjul eller schema där hela arbetsflödet kopplat till rapportering av uppgifter till Skandia/Skandikon sammanfattas. Detta i syfte att stärka den interna kontrollen och minska personberoendet i hanteringen. Ett sådant årshjul bör innehålla beskrivningar över tömning av löneuppgifter från lönesystem, beskrivningar av

tester/checkar/stickprov av lönedata, nominella krav på storlek av stickprov, resultatdokumentation över genomförda kontroller och tester, datum för initial och slutgiltig rapportering för olika pensionsavtal, rättningar av Skandias fellistor, betalningar av premiefakturer samt ansvarsfördelning mellan berörda medarbetare.

- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att skriftliga rutinbeskrivningar upprättas för det administrativa arbetet samt de avstämningar och kontroller som sker inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av fel som utförda kontroller och avstämningar visar. Här menar vi att sådana rutiner bör omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem.
- Att kommunstyrelsen säkerställer att redovisningen av kommunens pensionsåtaganden i not i årsredovisningen sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR. Detta sker lämpligen genom att utgå från det not-förslag som finns i rekommendationen R10 från RKR, samt genom att säkerställa att posterna över ansvarsförbindelsens och pensionsskuldens förändring, ingående balans och utgående balans redovisas korrekt.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	5
Pensionsavtal i Kalix kommun	6
Granskningsresultat	7
Rutiner	7
laktagelser	7
Bedömning	9
Roller och ansvar	10
laktagelser	10
Bedömning	10
Kontroller och avstämningar	11
laktagelser	11
Bedömning	12
Kontroller och avstämningar	13
laktagelser	13
Bedömning	14
Samlad bedömning	15
Rekommendationer	16
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	16

Inledning

Bakgrund

Pensionsavtalens komplexitet ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen av de avtal som tillämpas. Sammantaget innebär detta att en väl fungerande administration och god intern kontroll är högst väsentlig.

Kalix kommuns pensionsskuld består av två delar:

- Skuld i balansräkningen, pensioner från och med år 1998
- Ansvarsförbindelse, pensioner intjänade före år 1998

Skulden beräknas av kommunens pensionsförvaltare Skandia/Skandikon. För en rättvisande redovisning måste en beräkning av skulden göras årligen av pensionsförvaltaren. Ränteförändringar, löneförändringar och ett antal andra faktorer innebär förändringar i skulden. Under kommande år kommer utbetalningarna att öka då många anställda pensionerats eller kommer att pensioneras. Denna ökande utgiftspost kommer att ställas mot andra utgifter. Det är väsentligt att detta hanteras med god intern kontroll och att uppgifterna i kommunens redovisning är rättvisande så att redovisningen utgör ett korrekt beslutsunderlag när utgiftsposter ställs mot andra kostnader.

Revisorerna i Kalix kommun har utifrån en bedömning av väsentlighet och risk beslutat att granska kommunens process för rapportering samt redovisning av pensioner.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen säkerställt att det finns ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll.

Vidare syftar granskningen till att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Revisionsfrågorna ligger som grund för att besvara syftet och ställs upp enligt följande:

1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?
2. Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?
3. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?
4. Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationerna i RKR?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Revisionskriterier utgörs av Lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) samt kommunens styrande och stödjande dokument. Dessa lagar, föreskrifter, regelverk, fullmäktigebeslut, etc, utgör underlag till de bedömningsgrunder som uttrycks i revisionsfrågorna.

Avgränsning

Granskningsobjekt är Kalix kommunstyrelse.

Metod

Granskningen har genomförts genom kartläggning av aktuella pensionsavtal. Därefter har granskningen genomförts genom dokumentgranskning av rutiner, riktlinjer och policys. Rutiner och dokumentation har granskats genom verifiering av dokumenterade kontroller. Rapporteringen av pensionsmedförande löner har granskats genom analys av årsrapportering avseende pensionsavtalet KAP-KL.

Inom ramen för granskningen har intervju och dialog genomförts med:

- Kommunens två pensionshandläggare tillika systemförvaltare för kommunens lönesystem
- Ekonomichef
- Redovisningsansvarig

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Rapporten har kvalitetssäkrats av Erik Jansen, certifierad kommunal revisor, i enlighet med PwCs riktlinjer för kvalitetssäkring.

Pensionsavtal i Kalix kommun

I detta kapitel presenteras en kort sammanfattning av de pensionsavtal som i dagsläget tillämpas inom Kalix kommun. Baserat på intervjuer och skriftlig dokumentation från kommunen tillämpas följande pensionsavtal:

Pensionsavtal	Antal (ca)	Kategori
KAP-KL	1 410	Anställda
AKAP-KL	711	Anställda
OPF-KL	74	Förtroendevalda
PBF	1	Förtroendevalda

- Kalix kommun erbjuder löneväxling. I dagsläget har 17 anställda inom kommunen gjort val om löneväxling.
- Kalix kommun har bekräftat i intervju att det inte finns anställda inom kommunen som omfattas av särskilda individuella pensionsavtal.
- Kalix kommun har bekräftat i intervju att man inte erbjuder anställda så kallad Alternativ KAP-KL.
- Till kommunkoncernen hör helt eller delvis ett antal kommunala bolag. Dessa bolag behandlas inte i denna rapport.

Granskningsresultat

Rutiner

Revisionsfråga 1: Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

lakttagelser

Skriftliga rutinbeskrivningar

Kalix kommun mottar årligen ett årshjul från Skandia/Skandikon. Årshjulet innehåller bland annat övergripande information om när filer skall plockas ut från lönesystemet, datum för preliminär rapportering och datum för slutgiltig rapportering.

Vidare har Kalix kommun upprättat en intern checklista inför verkställande av löner varje månad. I denna checklista framgår också datum för rapportering till Skandia/Skandikon och bockas löpande av varefter rapportering av de olika pensionsavtalen genomförts.

Rutin för avstämningar i lönesystemet

Kalix kommuns lönesystem Personec P levereras av Visma och implementerades i kommunen år 2002. Pensionsmedförande lön genereras i systemet i enlighet med hur lönearter är kodade. Kalix kommuns två pensionshandläggare agerar också systemförvaltare för Personec P, vilket innebär att de båda har full behörighet till lönesystemet och således möjlighet att se pensionsgrundande lön, hur den pensionsgrundande lönen har genererats samt vilka lönearter den grundar sig på.

Pensionshandläggarna uppger att uppdateringar i lönesystemet sköts direkt av Visma efter beställning av kommunen. Vid beställning av nya lönearter görs en beställning direkt till Visma där lönearterna markeras om de skall vara pensionsgrundande eller ej. Visma levererar också underlag till kommunen innehållande bland annat nya löneorsaker och ändringar av inställningar i lönesystemet. Kommunen har delat en detaljerad skriftlig rutinbeskrivning som finns upprättad kopplat till lönekörningar i lönesystemet. Arbetet med tömning av uppgifter i lönesystemet inför rapportering till Skandia framgår ej i rutinbeskrivningen. Pensionshandläggare uppger dock att man planerar att uppdatera rutinbeskrivningen med detta. Vidare uppger pensionshandläggare att Kalix kommun snart kommer att övergå till en SaaS¹-baserad drift av Personec P, vilket sannolikt kommer att förenkla det interna arbetet med lönesystemet.

Rutin för avstämningar mot externa leverantörer

Kalix kommun har ett avtal med Skandia/Skandikon avseende pensionsadministration och förmedlingstjänst. Avtalet med Skandia/Skandikon innebär bland annat att

---

¹ SaaS - Software as a Service eller molntjänst, innebär att lönesystemet driftas centralt på Vismas servrar.

Skandia/Skandikon ska beräkna pensionsavgift för avgiftsbestämd pension samt beräkna och betala ut pensioner till anställda och förtroendevalda.

Årsfilen med underlag för årslöner för KAP-KL och underlag för månadslöner för juli - december för AKAP-KL skickas in till Skandia/Skandikon under januari månad. Årsfil med underlag för årslöner för förtroendevalda OPF-KL skickas också i januari månad. Vidare skickas ytterligare underlag för AKAP-KL genom en halvårsfil i juni månad gällande månaderna januari - juni, tillsammans med uppdaterade anställningsdata för KAP-KL. Utöver årsfilen och halvårsfilen skickas delårsfiler med uppdaterade anställningsdata i oktober och april månad gällande uppgifter för både KAP-KL, AKAP-KL och OPF-KL.

Processen börjar med att Kalix kommuns pensionshandläggare tar ut en fil innehållande löneuppgifter från lönesystemet Personec P. En övergripande rimlighetsbedömning av applicerade pensionsavtal utförs innan filen laddas upp i Skandia/Skandikons internetkontor. Filen valideras och kvalitetssäkras av Skandia/Skandikon som sedan skickar tillbaka en fellista innehållande eventuella påträffade fel. Påträffade fel rättas och korrigeras av pensionshandläggare och skickas sedan tillbaka till Skandia/Skandikon för ny validering. Denna process fortsätter tills alla fel är åtgärdade. Fellistor från tidigare år finns nedsparade i Skandia/Skandikons internetkontor. Rättelser och korrigeringar sparas dock inte. Som tidigare nämnt får kommunen varje år ett standardiserat årshjul från Skandia/Skandikon innehållande datum för rapportering, vilken kompletteras med en internt upprättad checklista.

Enligt avtal har Skandia/Skandikon åtagit sig att bevaka registrerade arbetstagares, tidigare avgångna arbetstagares och efterlevandes rätt till pension enligt KAP-KL och tidigare avtal och reglementen. Skandia/Skandikon ska meddela Kalix kommun i god tid före avgångstidpunkten. Skandia/Skandikon ska också bevaka andra pensionsförmåner, t.ex. inkomstbevakning för de som uppbär garantipension, visstidspension, särskild avtalspension enligt KAP-KL samt pension enligt övriga reglementen. Vidare ska Kalix kommun motta en årlig bevakningslista för de arbetstagare som ej uppnått 1% av inkomstbasbeloppet i årlig pensionsavgift.

I samband med att fakturor gällande avgiftsbestämd pension från Skandia/Skandikon inkommer och skall betalas kontrolleras dessa normalt av kommunens arbetsgivarenhet. Fakturorna inkommer först till personalstrateg som granskar fakturan efter belopp och rimlighet innan de attesteras. Efter granskningsattest av personalstrateg kontrolleras fakturorna ytterligare av kommunens HR-chef innan denna beslutsattesterar fakturan och skickar den för betalning. Om frågor uppstår i samband med attesteringen följs dessa upp tillsammans med pensionshandläggare. I dagsläget utförs inga specifika kontroller av utbetalningsbeloppen fränsett en rimlighetsbedömning av totalen. Pensionshandläggare uppger dock att man planerar att införa stickprovstester i samband med att premiefakturorna skall betalas. Det finns ingen skriftlig rutinbeskrivning över processen eller dokumentation över tidigare påträffade beloppsavvikelser.

Löneväxling i Kalix kommun sker genom försäkringskonsultbolaget Affirmo. För att påbörja löneväxling gör medarbetare anmälan genom blankett till kommunens arbetsgivarenhet som sedan skickar ärendet till Affirmo. Löneväxling registreras av Affirmo som sedan skickar underlaget till kommunens pensionshandläggare för registrering av löneväxlingen i kommunens lönesystem Personec P. Kontroll av personnummer, löneväxlingspremie och fakturerat belopp görs sedan i samband med granskningsattest när fakturor för löneväxling inkommer till kommunens arbetsgivarenhet på månadsbasis. I samband med delårs- och helårsbokslut kontrolleras också avdrag i lönesystemet mot fakturorna för löneväxling av kommunens pensionshandläggare. Det finns inte någon skriftlig rutinbeskrivning över den administrativa processen kopplat till löneväxling. De tester och kontroller som utförs inom ramen för arbetet dokumenteras inte heller.

Rutin för hanteringen av särskilda avtal/tillägg

Pensionsbestämmelserna i OPF-KL gäller inte för förtroendevald som vid tillträdet av sitt uppdrag har uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. OPF-KL upphör att gälla för förtroendevald som får fortsatt uppdrag vid ny mandatperiod vid val efter 2014 om denne uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. Förtroendevald som uppnår i 32 a § LAS angiven ålder under pågående mandatperiod har dock rätt till pensionsavsättning under mandatperioden.

Pensionshandläggarna gör kontinuerliga manuella kontroller av eventuella nytillträdde förtroendevalda politiker. Vid ålder över i 32 a § LAS angiven ålder markeras den förtroendevalda med "ej pensionsrätt" i lönesystemet Personec P. Någon skriftlig beskrivning över hanteringen finns ej.

Bedömning

Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

Delvis.

Vår bedömning grundar sig delvis på att berörda medarbetare inom Kalix kommun har en tillfredsställande kompetens inom de pensionsavtal som tillämpas inom kommunen och delvis på att det finns väl utarbetade rutiner för samtliga moment inom kommunens pensionsadministration. Det finns ett skriftligt årshjul med datum för rapportering av uppgifter till Skandia/Skandikon samt en intern checklista där delar av det pensionsadministrativa arbetet framgår och bockas av. Utöver årshjulet och checklistan finns dock inga andra skriftliga rutinbeskrivningar över arbetet som utförs inom ramen för pensionsadministrationen i Kalix kommun.

Utifrån fastställt syfte bedömer vi att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag delvis är ändamålsenliga.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför rör att:

- Det upprättas ett internt årshjul eller schema där hela arbetsflödet kopplat till rapportering av uppgifter till Skandia/Skandikon sammanfattas. Detta i syfte att stärka den interna kontrollen och minska personberoendet i hanteringen. Ett sådant årshjul bör innehålla beskrivningar över tömning av löneuppgifter från lönesystem, beskrivningar av tester/checkar/stickprov av lönedata, nominella krav på storlek av stickprov, resultatdokumentation över genomförda kontroller och tester, datum för initial och slutgiltig rapportering för olika pensionsavtal, rättningar av Skandias fellistor, betalningar av premiefakturor samt ansvarsfördelning mellan berörda medarbetare.

Roller och ansvar

Revisionsfråga 2: Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

lakttagelser

Pensionsadministration och rapportering kopplat till pension utförs i första hand av kommunens två pensionshandläggare. Pensionshandläggarna agerar även systemförvaltare för lönesystemet Personec P och ansvarar således för arbetet med kodning av nya lönearter och uppdateringar i lönesystemet. Vid behov kan pensionshandläggarna bistås av en handläggare på löneavdelningen. Administration kopplat till löneväxling sköts av pensionshandläggarna tillsammans med medarbetare på arbetsgivarenheten. Det är också medarbetare på arbetsgivarenheten som ansvarar för attestering av inkommande premiefakturor. Ekonomichef och redovisningsansvarig ansvarar för pensionsredovisning, prognoser, budget och annan administration kopplat till pensionssskuld och ansvarsförbindelse.

Det finns ingen detaljerad uppdelning mellan ansvarig personal för de arbetsmoment som utförs. I nuläget finns ingen plan för överlämning vid avslutad anställning eller långvarig sjukskrivning. Det finns inte heller några andra anställda som har djupare kännedom om de arbetsmoment och rutiner som finns kopplat till pensionsadministration och pensionsredovisning.

Bedömning

Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

Delvis.

Vi anser att berörda medarbetare har en tillfredsställande kännedom om de rutiner och kontroller som i dagsläget utförs inom ramen för arbetet med pensionsadministration och pensionsredovisning. Vi bedömer vidare att ansvarsfördelningen mellan berörda medarbetare är tydliggjord.

Det finns ingen skriftlig dokumentation som styrker tillämpad ansvarsfördelning. Någon tydlig plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning eller vid långvarig sjukskrivning finns inte heller. Det finns inte heller andra anställda inom Kalix

kommun som har kännedom om de arbetsmoment som utförs kopplat till pensionsadministration och pensionsredovisning. Detta påverkar vår bedömning av revisionsfrågan.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför rör att:

- Upprätta skriftliga rutinbeskrivningar med rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att minska personberoendet i pensionshanteringen och för att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller annat personalbortfall.

Kontroller och avstämningar

Revisionsfråga 3: Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

lakttagelser

Genomgång av kommunens kontroller och avstämningar

På uppdrag av kommunen beräknar Skandia/Skandikon pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Beräkningen baseras bland annat på de uppgifter som inrapporteras av kommunen.

Vid större förändringar av pensionsskulden sedan den senaste perioden rapporterar Skandia/Skandikon orsaken till förändringen till kommunen. Det kan exempelvis handla om generella löneyft inom en yrkeskategori som genererat en pensionsskuldökning över det normala.

Kalix kommun beställer normalt prognoser över pensionsförpliktelse två gånger per år, varav en prognos i samband med delårsrapport i mitten av året och en prognos i samband med årsbokslut vid årets början. Vissa år beställs en tredje prognos. Prognoserna inkommer från Skandia/Skandikon i excelformat. Ekonomichef och redovisningsansvarig analyserar prognoserna och undersöker rimligheten i förändringen av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning över tid, där man stämmer av inkomna prognoser mot tidigare inkomna prognoser och budget för att säkerställa rimlighet och att eventuella avvikelser inte finns. Avstämningarna görs på total nivå och aldrig på enskilda individer. Om större avvikelser uppstår så utreds de underliggande orsakerna till dessa tillsammans med Skandia/Skandikon.

Ekonomichef uppger i intervju att man har bra uppsikt över eventuella händelser som kan påverka kommunens pensionsförpliktelser och att kommunen i dessa fall beställer extra kontroller och analyser över pensionsförpliktelse från Skandia/Skandikon.

Avstämningarna av inkomna prognoser dokumenterar Kalix kommun i de excelfiler som prognoserna levereras i. Någon skriftlig rutin över de olika administrativa momenten som utförs kopplat till Kalix kommuns arbete med pensionsskuld och ansvarsförbindelse

finns ej. Aktualiseringsgraden² inom Kalix kommun uppgår i årsredovisningen 2021 till 99%.

Verifiering

Vi har stämt av Skandia/Skandikons värdering av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning per 2021-12-31 (exkl. särskild löneskatt), mot uppgifter i årsredovisningen 2021 (inkl. särskild löneskatt). Uppgifter i årsredovisningen rörande pensionsavsättning och ansvarsförbindelse stämmer överens med vår analys av underlag från Skandia/Skandikon.

Vi har avseende pensionsavtalet KAP-KL jämfört kommunens pensionsgrundande löner per 2021 enligt lönesystemet med pensionsmedförande årslön enligt fakturaspecifikation från Skandia/Skandikon avseende 2021. Totalt avser detta ca 1 450 individer och vi identifierade vid granskningen ett antal avvikelser. Samtliga avvikelser har delgetts kommunens pensionshandläggare som har återkopplat till PwC med kommentarer kring avvikelserna.

Delområde 1: Uppgifter om anställd fanns med i lönefil men saknades på fakturaspecifikationen (26 avvikelser).

Dessa avvikelser avser mestadels anställda inom Kalix kommun som avslutat sin tjänst under 2021. För dessa individer har slutregleringspremie beräknats baserat på föregående årslön enligt §12 Mom.2 KAP-KL - Överenskommelse om kollektivavtalad pension. Premien beräknas då baserat på föregående års inrapporterade lön uppräknat med ökningen av inkomstbasbeloppet samt de antal månader individen arbetat under det innevarande året. Identifierade avvikelser har således en naturlig förklaring. Ett fåtal av avvikelserna avser anställda som under året ändrat anställningsform och därför fakturerats separat.

Delområde 2: Uppgift om anställd fanns med i lönefil och i fakturaspecifikationen men med avvikande årslöneuppgift (6 avvikelser).

Dessa avvikelser avser också, likt delområde 1, anställda som antingen slutreglerats på grund av avslutad anställning och fakturerats separat eller anställda som under 2021 övergått från timanställning till heltidsanställning.

Bedömning

Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Delvis.

Ekonomichef och redovisningsansvarig ansvarar tillsammans för arbetet med Kalix kommuns pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Vår bedömning är att dessa har god

---

² Aktualiseringsgrad - den andel av personakterna för nuvarande och tidigare anställd personal som är uppdaterad avseende pensionsgrundande anställningar.

förståelse för pensionskuldsredovisning och kunskap för att förstå och tolka underlag från Skandia/Skandikon.

Vi bedömer vidare att det sker rutinemässiga kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning inom Kalix kommun. Det är dock en brist att merparten av dessa rutiner inte finns dokumenterade. Vår bedömning är att brist på dessa typer av rutinbeskrivningar ökar personberoendet i arbetet och därmed riskerna.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför är:

- Att kommunen upprättar skriftliga rutinbeskrivningar för det administrativa arbetet samt de avstämningar och kontroller som sker inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av fel som utförda kontroller och avstämningar visar. Lämpligen bör sådana rutiner omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem.

Genomfört test av utdrag från lönesystem mot specifikation av årsfaktura från Skandia/Skandikon visade inte på några avvikelser som inte hade naturliga förklaringar. För att även fortsättningsvis undvika administrativa missar i hanteringen av avgiftsbestämd KAP-KL, rekommenderar vi kommunen att införa rutinemässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från Skandia/Skandikon. Dessa kontroller bedömer vi mest lämpligt att genomföra på samtliga individer och ej stickprovsvis.

Kontroller och avstämningar

Revisionsfråga 4: Sker pensionsredovisning i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

lakttagelser

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) ska pensionsåtagandet redovisas enligt den s.k. blandmodellen. Detta innebär att pensioner intjänade före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen (inom linjen) och utbetalningarna redovisas direkt i resultaträkningen. För pensioner intjänade fr.o.m. 1998 redovisas åtagandet på balansräkningen.

För åtagande till förtroendevalda sker redovisning i balansräkningen om det är klart att åtagandet ska betalas ut och som ansvarsförbindelse om det inte är känt när och i vilken omfattning åtagandet ska infrias. Kalix kommun redovisar åtagandet enligt blandmodellen.

Hur redovisningen ska ske och vilka upplysningar som ska lämnas regleras i RKR³ R10⁴ Pensioner och RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelse i förvaltningsberättelsen (denna kommer att arbetas in i RKR R15 förvaltningsberättelsen).

Kalix kommun har avtal med Skandia/Skandikon om att de vid två tillfällen årligen ska tillhandahålla pensionsskults- och pensionskostnadsberäkning. Denna ska visa pensionsåtagandet uppdelat på det sätt som lag och god sed kräver på balansdagen samt prognos för framtiden.

Vi har granskat Kalix kommuns årsredovisning för 2021. Följsamheten till rekommendationerna i RKR R10 har analyserats. PwC har särskilt granskat Not 20 "Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser" och Not 26 "Pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland skulderna eller avsättningarna". Kalix kommun redovisar i stort i enlighet rekommendationerna från RKR R10 i båda noterna med undantag för ett antal avsteg:

- Vi noterar att Kalix kommun använder begreppet "utredningsgrad" för att beskriva den andel av personakterna för nuvarande och tidigare anställd personal som är uppdaterad avseende pensionsgrundande anställningar. Enligt RKR R10 bör istället begreppet "aktualiseringsgrad" användas.
- I Not 20 "Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser" redovisas felaktigt utgående avsättning 2021 för kommunen och kommunkoncernen som positiva belopp istället för negativa belopp. Vidare noterar vi att ingående balans 2021 för kommunkoncernen inte motsvarar utgående balans 2020. Ett antal av förändringsposterna bedöms också som felaktiga mot bakgrund av avvikande ingående och utgående balans.
- I Not 20 "Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser" anges vidare att pensionsförpliktelsen i kommunen minskat under 2021 och 2020 genom tecknande av försäkring. Mot bakgrund av pensionsförpliktelsens förändring under dessa år, misstänker vi att dessa belopp avser den totala andelen av pensionsförpliktelsen som tryggats i pensionsförsäkring och inte vad som ytterligare försäkrats under dessa år. Kalix kommun bör därför istället benämna dessa poster som "Pensionsförpliktelse som tryggats i pensionsförsäkring"

Bedömning

Sker pensionsredovisning i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Delvis.

Bedömningen grundar sig på att Kalix kommun i stort redovisar i linje med rekommendationerna från RKR R10 i både Not 20 "Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser" samt Not 26 "Pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland

---

³ RKR - rådet för kommunal redovisning

⁴ R10 - namnet på den rekommendationen som avser pensioner

skulderna eller avsättningarna” med undantag för de avsteg som sammanfattats i iakttagelserna. Vi bedömer således revisionsfrågan som delvis uppfylld.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför rör:

- Att kommunstyrelsen säkerställer att redovisningen av kommunens pensionsåtaganden i not i årsredovisningen sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR. Detta sker lämpligen genom att utgå från det not-förslag som finns i rekommendationen R10 från RKR, samt genom att säkerställa att posterna över ansvarsförbindelsens och pensionsskuldens förändring, ingående balans och utgående balans redovisas korrekt.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kalix kommun genomfört en granskning av pensionshantering och redovisning. Granskningen har syftat till att bedöma om:

- Kommunstyrelsen säkerställt att det finns ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll.
- Redovisningen av pensionsåtagandet sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att:

- Kommunstyrelsen **inte helt** säkerställt att det finns ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag.
- Kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget **inte helt** är tillräcklig.
- Kommunstyrelsen **inte helt** redovisar pensionsåtagandet i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Rekommendationer

- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att upprätta ett internt årshjul eller schema där hela arbetsflödet kopplat till rapportering av uppgifter till Skandia/Skandikon sammanfattas. Detta i syfte att stärka den interna kontrollen och minska personberoendet i hanteringen. Ett sådant årshjul bör innehålla beskrivningar över tömning av löneuppgifter från lönesystem, beskrivningar av tester/checkar/stickprov av lönedata, nominella krav på storlek av stickprov, resultatdokumentation över genomförda kontroller och tester, datum för initial och slutgiltig rapportering för olika pensionsavtal, rättningar av Skandias fellistor, betalningar av premiefakturor samt ansvarsfördelning mellan berörda medarbetare.
- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att skriftliga rutinbeskrivningar upprättas för det administrativa arbetet samt de avstämningar och kontroller som sker inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av fel som utförda kontroller och avstämningar visar. Här menar vi att sådana rutiner bör omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem.
- Att kommunstyrelsen säkerställer att redovisningen av kommunens pensionsåtaganden i not i årsredovisningen sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR. Detta sker lämpligen genom att utgå från det not-förslag som finns i rekommendationen R10 från RKR, samt genom att säkerställa att posterna över ansvarsförbindelsens och pensionsskuldens förändring, ingående balans och utgående balans redovisas korrekt.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning
1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	Delvis Vår bedömning grundar sig delvis på att berörda medarbetare inom Kalix kommun har en tillfredsställande kompetens inom de pensionsavtal som tillämpas inom kommunen och delvis på att det finns väl utarbetade rutiner för samtliga moment inom kommunens pensionsadministration. Det

---

finns ett skriftligt årshjul med datum för rapportering av uppgifter till Skandia/Skandikon samt en intern checklista där delar av det pensionsadministrativa arbetet framgår och bockas av. Utöver årshjulet och checklistan finns dock inga andra skriftliga rutinbeskrivningar över arbetet som utförs inom ramen för pensionsadministrationen i Kalix kommun.

---

2. Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

Delvis

Vi anser att berörda medarbetare har en tillfredsställande kännedom om de rutiner och kontroller som i dagsläget utförs inom ramen för arbetet med pensionsadministration och pensionsredovisning. Vi bedömer vidare att ansvarsfördelningen mellan berörda medarbetare är tydliggjord.

Det finns ingen skriftlig dokumentation som styrker tillämpad ansvarsfördelning. Någon tydlig plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning eller vid långvarig sjukskrivning finns inte heller. Det finns inte heller andra anställda inom Kalix kommun som har kännedom om de arbetsmoment som utförs kopplat till pensionsadministration och pensionsredovisning. Detta påverkar vår bedömning av revisionsfrågan.

---

3. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Delvis

Ekonomichef och redovisningsansvarig ansvarar tillsammans för arbetet med Kalix kommuns pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Vår bedömning är att dessa har god förståelse för pensionsskuldsredovisning och kunskap för att förstå och tolka underlag från Skandia/Skandikon.

Vi bedömer vidare att det sker rutinmässiga kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning inom Kalix kommun. Det är dock en brist att merparten av dessa rutiner inte finns dokumenterade.

Vår bedömning är att brist på dessa typer av rutinbeskrivningar ökar personberoendet i arbetet och därmed riskerna.

---

4. Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Delvis

Bedömningen grundar sig på att Kalix kommun i stort redovisar i linje med rekommendationerna från RKR R10 i både Not 20 "Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser" samt Not 26 "Pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland skulderna eller avsättningarna" med undantag för de avsteg som sammanfattats i iakttagelserna. Vi bedömer således revisionsfrågan som delvis uppfylld.

2022-06-08

Erik Jansen

Viktor Ahlzén

Certifierad kommunal revisor

Pensionsspecialist

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av revisorerna i Kalix kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2022-03-22. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.